

UYGULAMALI SORU DÜNYASI

T.C. İNKILAP TARİHİ ve ATATÜRKÇÜLÜK

**YENİ MÜFREDATA
TAM UYUMLULUK**

● ÖZET BİLGİ VE ETKİNLİKLER

**DEĞERLENDİRME TESTLERİ
VE YAZILI SORULARI**

● BİLGİ - ÖĞRENME VE ANALİZ TESTLERİ

isabet
YAYINLARI

8. SINIF

8. SINIF – T.C İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

Copyright ©

İSABET YAYINCILIK ve EĞİTİM HİZMETLERİ SAN. TİC. A.Ş

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır. Bu kitabın tüm hakları İisabet Yayıncılık ve Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş'ye aittir.

Yazarlar

Komisyon

Dizgi & Grafik

İSABET

ISBN

978 – 605 – 361 – 684 – 9

Genel Dağıtım

Çamlıca Basım – Yayın ve Dağıtım

Baskı Yeri ve Cilt

Fazilet Neşriyat ve Ticaret A.Ş

(0212) 657 88 00

www.fazilet.com.tr

İnternet Hesapları

www.isabetyayinlari.com

bilgi@isabet.com.tr

isabet.yayincilik

@isabetyayinlari

isabetakademi

isabet AKILLI
TAHTA

www.isabetakillifahta.com

isabet AKADEMI

www.isabetakademi.com

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE – 01: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

DERS – 01: 20. yy Başında Osmanlı Devleti	5 - 10
DERS – 02: Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Fikir Akımları	11 - 14
DERS – 03: Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi'nde Eğitim ve Fikir Hayatının Gelişimi	15 - 20
DERS – 04: Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı	21 - 24

ÜNİTE – 02: MİLLİ UYANIŞ BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

DERS – 05: Ülkeler Arası Bloklaşmalar ve I. Dünya Savaşı'nın Nedenleri	25 - 28
DERS – 06: Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda	29 - 36
DERS – 07: I. Dünya Savaşının Sonuçları	37 - 40
DERS – 08: Mondros Ateşkes Antlaşmasına Tepkiler, Cemiyetler ve Kuvayı Milliye.....	41 - 48
DERS – 09: Milli Mücadeleye Hazırlık Havza ve Amasya Genelgeleri ile Erzurum ve Sivas Kongreleri'nin Sonuçları ile Millî Mücadelede Basın	49 - 56
DERS – 10: Amasya Görüşmeleri, Temsil Heyeti'nin Ankaraya Gelmesi, Misak-ı Milli Kararları ve TBMM'nin Açılması	57 - 62
DERS – 11: TBMM İsyanlara Karşı, Sevr Antlaşmasına Tepkiler	63 - 68

ÜNİTE – 03: MİLLİ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM

DERS – 12: Doğru Cephesi - Güney Cephesi	69 - 72
DERS – 13: Düzenli Ordunun Kurulması, I. İnönü Savaşı ve Sonrasındaki Gelişmeler	73 - 78
DERS – 14: II. İnönü Savaşı ve Kütahya Eskişehir Savaşları Sonrasındaki Gelişmeler	79 - 84
DERS – 15: Sakarya Meydan Muharebesi, Kars Antlaşması, Ankara Antlaşması Başkomutanlık Meydan Muharebesi, Mudanya Ateşkes Antlaşması	85 - 90
DERS – 16: Lozan Barış Antlaşması ve Sonuçları ile Milli Mücadele Döneminde Sanat ve Edebiyat	91 - 96

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE – 04: ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

DERS – 17: Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Halkçılık	97 - 104
DERS – 18: Devletçilik, Laiklik ve İnkılapçılık	105 - 110
DERS – 19: Çağdaşlaşan Türkiye’de Siyasi Alandaki İnkılaplar	111 - 118
DERS – 20: Çağdaşlaşan Türkiye’de Hukuk, Eğitim ve Kültür Alanındaki İnkılaplar	119 - 127
DERS – 21: Çağdaşlaşan Türkiye’de Toplumsal Alandaki İnkılaplar	128 - 132
DERS – 22: Çağdaşlaşan Türkiye’de Ekonomik ve Sağlık Alanındaki İnkılaplar	133 - 140
DERS – 23: Çağdaşlaşan Türkiye’de İnkılapların Amaçları ve Esasları	141 - 146

ÜNİTE – 05: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

DERS – 24: Demokratikleşme Yolunda Adımlar	147 - 152
DERS – 25: Cumhuriyet’in İlk Yılları	153 - 156

ÜNİTE – 06: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

DERS – 26: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasının Esasları.....	157 - 160
DERS – 27: Atatürk Dönemi’nde Türk Dış Politikasında Yaşanan Olaylar	161 - 167

ÜNİTE – 07: ATATÜRK’ÜN ÖLÜMÜ VE SONUÇLARI

DERS – 28: Atatürk’ün Ölümü ve İsmet İnönü Dönemi’nde Gelişmeler	168 - 170
DERS – 29: Denge Siyaseti; II. Dünya Savaşı ve Sonuçları	171 - 176
DERS – 30: Demokrasi Yolunda Türkiye	177 - 178
CEVAP ANAHTARI:	179 - 180

20. yy Başında Osmanlı Devleti

- 18.yy'da başlayıp 20.yy'a kadar devam eden gelişmeler sayesinde Avrupa devletleri hızla güçlendi. Avrupa ülkeleri, Osmanlı Devleti'ne karşı birleştiler ve Osmanlı Devleti'ni Avrupa'dan atmak için aralarında kutsal ittifak kurdular. Osmanlı devleti ise bu dönemde denge politikası uygulamaya çalıştı. Ayrıca bu dönemde Osmanlı Devletinde yaşayan azınlıklar Osmanlı'ya karşı isyan etmeye başladılar. Bu dönemde Avrupa'da gerçekleşen gelişmeler kısaca şunlardır.
- **Aydınlanma Çağı:** Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketleri sonucunda, 17 ve 18. yüzyıllarda aklın ve bilimin rehber alındığı deney ve gözleme dayalı bilimsel çalışmaların yapıldığı döneme denir.
- **Sanayi İnkılabı:** İnsan ve hayvan gücüyle yapılan üretimden buhar gücüyle çalışan makineli üretime geçişe "Sanayi İnkılabı" denir. Sanayi İnkılabıyla beraber ham madde ve pazar arayışı artmış Sömürgecilik ve Silahlanma yarısı hızlanmıştır. Bu gelişme I. Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni olmuştur.
- **Fransız İhtilali:** 1789 yılında Fransa'da meydana gelmiştir. İhtilal sonucunda eşitlik, adalet, hürriyet, demokrasi ve milliyetçilik gibi kavramlar yaygınlaşmıştır. Özellikle milliyetçilik düşüncesinden çok uluslu yapıda olan Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu olumsuz olarak etkilenmiştir.

- Avrupa'da yaşanan gelişmelerin gerisinde kalan Osmanlı Devleti içine düştüğü durumdan kurtulmak amacıyla Avrupayı örnek alarak yenilikler yapmaya başlamıştır. Osmanlı Devletinin yaptığı yenilikler şunlardır.
- **Tanzimat Fermanı (1839):** Mutlakiyetin (Padişahın) gücünü sınırlandıran, Osmanlı Devleti'nde hukukun üstünlüğünün kabul edildiği ilk fermanıdır. Bu ferman Osmanlı Devletindeki ilk demokratik girişim olarak kabul edilmektedir.
- **Islahat Fermanı (1856):** Avrupalı devletlerin baskısıyla ilan edilen bu fermanla azınlıklar, Müslüman halktan daha ayrıcalıklı hale geldiler. Bu ferman Tanzimat Fermanı'nın tamamlayıcısı niteliğindedir.
- **I. Meşrutiyet ve Kanunî Esasi (Anayasa):** 1876'da II. Abdülhamid Han'ın Meşrutiyeti ilan edip bu anayasayı kabul etmesiyle Osmanlı Devleti'nin yönetim şekli "meşrutî monarşi" olmuş ve anayasa gereği padişahın yanında halkın seçmiş olduğu vekillerden oluşan Mebusan Meclisi oluşturulmuştur. Ancak meclisteki azınlıkların olumsuz faaliyetleri ve 93 Harbinden dolayı (1877-1878 Osmanlı - Rus Savaşı) II. Abdülhamid Han meclisi kapatarak eski yönetim şekline geri dönmüştür.
- **II. Meşrutiyet:** 93 Harbi dolayısıyla kapatılan meclis, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile bazı aydınların çalışmaları neticesinde 24 Temmuz 1908 tarihinde Kanunî Esasi'nin tekrar yürürlüğe girmesiyle Meşrutiyet ikinci kez kabul edilmiştir.

isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki ifadelerdeki boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.

1. Osmanlı Devleti'nin 19. y'da izlediği dış politikaya ..... politikası denir.
2. Avrupa'da 17. veya 18. yy yy'larda aklın ve bilimin rehber alındığı, deney ve gözleme dayalı bilimsel çalışmaların yapıldığı döneme ..... denir.
3. İnsan ve hayvan gücünden buharlı makineyle üretime geçişe ..... İnkılabı denir.
4. I. Dünya Savaşının çıkmasının en temel nedenlerinden biri de Fransız İhtilali'ni getirdiği ..... akımıdır.
5. Osmanlıda hukuk üstünlüğünün kabul edildiği ve padişahın yetkilerinin ilk kez kısıtlandığı belge ..... Fermanıdır.
6. .... Fermanı ile Osmanlı Devleti'nde yaşayan azınlıklar Osmanlı'nın müslüman halkından daha fazla haklara sahip olmuştur.
7. Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası ile halk padişahın yanında yönetime katılmış ve halkın temsil edildiği ..... meclisi açılmıştır.
8. Gelişmiş ve sanayileşmiş devletlerin gelişmemiş devletlerin yer altı ve yer üstü kaynaklarına sahip olmak için yaptıkları faaliyetlere ..... denir.
9. Sanayi İnkılabı ile ..... ve ..... arayışı artmış, bu gelişme I. Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur.
10. I. Meşrutiyet'in ilanından sonra çıkan Osmanlı - Rus savaşından dolayı ..... meclisi kapatılmıştır.

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki ifadelerde doğru olanların yanına D yanlış olanların yanına Y yazınız.

		D	Y
1.	Avrupa’da 16. yüzyıldan itibaren düşünce özgürlüğünün gelişmesi, bilimsel gelişmelerin hızlanmasında etkili olmuştur.		
2.	Aklın ve bilimin rehber alındığı deney ve gözleme dayalı bilimsel araştırmaların yapıldığı döneme Aydınlanma Çağı denir.		
3.	Osmanlı halkı ilk kez 1876’da II. Abdülhamit Han döneminde kabul edilen I. Meşrutiyetin ilanı ve Kanuni Esasi (Anayasa) ile yönetimde söz sahibi olmuştur.		
4.	Islahat Fermanı; mutlakîyetin (Padişahın) gücünü sınırlandırmıştır ve ilk kez bu ferman ile Osmanlı Devleti hukuk üstünlüğünü kabul etmiştir.		
5.	Sanayi İnkılabı ile tüm dünyada sömürgecilik ve silahlanma yarışının artması I. Dünya savaşının çıkmasına neden olmuştur.		
6.	Kanuni Esasi ile Osmanlı Devletinde anayasal düzene geçilmiştir.		
7.	Osmanlı Devleti son dönemlerde Avrupalı Sanayileşmiş devletlerin ham madde kaynağı ve pazarı haline gelmiştir.		
8.	Osmanlı ekonomisi Sanayi İnkılabının getirdiği ham madde ve pazar arayışından olumsuz yönde etkilenmiştir.		
9.	Osmanlı Devleti’nin ilk anayasası Kanuni Esasidir.		
10.	Tanzimat Fermanı Osmanlı Devleti’ndeki ilk demokratik girişim kabul edilmektedir.		
11.	Osmanlı Devleti son dönemlerdeki gerilemeyi ve dağılmayı durdurmak için Avrupadaki gelişmeleri örnek alarak çeşitli yenilikler yapmıştır.		
12.	İnsan ve hayvan gücüyle yapılan üretimden buhar gücüyle çalışan makineli üretime geçilmesine “Sanayi İnkılabı” denir.		
13.	Mebusan Meclisi Osmanlı Devleti’yle İngiltere arasında çıkan 93 Harbinden dolayı kapatılmıştır.		
14.	II. Meşrutiyetin ilan edilmesinde etkili olan siyasi parti Vatan ve Hürriyet partisidir.		
15.	Sanayi inkılabı İngiltere’de başlamış daha sonra diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır.		
16.	Osmanlı Devletinde atılan demokratik adımların ön önemli amaçlarından biri de azınlıkların çıkardığı isyanları engellemektir.		
17.	Tanzimat ve Islahat Fermanları Sultan Abdülmecit Han zamanında ilan edilmiştir.		

1. Fransız İhtilali ile dünyaya bir çok yeni düşünce akımı ortaya çıkmış bu durumdan çok uluslu devletler olumsuz şekilde etkilenmiştir.

Buna göre, Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan çok uluslu devletlerde isyanlara neden olan bu akımın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halkçılık B) Milliyetçilik
C) Devletçilik D) Laiklik

2. II. Meşrutiyet'in ilanından kısa süre sonra, 31 Mart Olayı denilen bir ayaklanma çıkmış ve Meşrutiyet düzenine son verilmek istenmiştir.

Bu durum;

- I. Meşrutiyetin herkesçe kabul edilmediği
II. Halk iradesinin engellenmek istendiği
III. Bazı kesimlerin meşrutiyete karşı olduğu

yargılarından hangilerinin göstergesidir?

- A) Yalnız I B) I ve II
C) I ve III D) I, II ve III

3. 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi'de yer alan "Hükümet, padişaha karşı sorumludur." maddesi 1909'da "Hükümet, Meclise karşı sorumludur." şeklinde değiştirilmiştir.

Bu değişiklik değerlendirildiğinde;

- I. Mebuslar Meclisi'nin yönetimdeki etkisi artmıştır.
II. Padişahın yetkileri sınırlandırılmıştır.
III. Demokratikleşme yolunda önemli bir adım atılmıştır.
IV. Meclis hükümeti sisteminden vazgeçilmiştir.

gibi yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III
C) III ve IV D) I, II ve III

4. **I. Durum:** Osmanlı padişahları, azınlıkların gö-nüllerini hoş tutarak devletten ayrılma-larını önlemek ve böylece ülke bütünlüğünü korumak amacıyla XIX. yüzyıl içerisinde Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve Kanun-i Esasi gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır.

II. Durum: Fransız İhtilalinin getirdiği milliyetçilik akımıyla balkanlarda bulunan bir çok millet Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlığını kazanmıştır.

Bu iki durum dikkate alındığında;

- I. Ülke bütünlüğünü koruma yönündeki faaliyetlerin başarısız olduğu
II. Islahat çalışmalarına rağmen Balkanlarda ayaklanmalar çıktığı
III. İç politikada meydana gelen gelişmelerin dış politikada olumlu yansımalarının olduğu

gibi yargılarından hangileri ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) Yalnız III D) I ve III

5. Fransız İhtilalinin yaydığı milliyetçilik akımı bir çok ulusun ayaklanmasına yol açtı. Bu da özellikle Osmanlı Devleti ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi devletlerin dağılmasına neden oldu.

Fransız İhtilalinin sonuçlarının özellikle bu iki devleti olumsuz etkilemesinin en temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bu devletlerin ekonomik açıdan zayıf olması
B) Bu iki devletin çok uluslu bir yapıya sahip olması
C) Bu iki devletin Sanayi Devrimini yapamamış olması
D) Bu iki devletin ülkesinde yaşayan milletlere hoşgörülü davranmaması

1. Tanzimat Fermanı'na göre,

- ▶ Müslüman, Hristiyan herkesin can ve mal güvenliği sağlanacaktır.
- ▶ Herkes kanun önünde eşit sayılacaktır.
- ▶ Askerlik işleri belli kurala bağlanacaktır.

Bu verilerden Tanzimat Fermanı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Çeşitli yenilikler içerdiğine
- B) Askeri alanda yenilgilere yol açtığına
- C) Toplumsal hakları ele aldığına
- D) Kanun üstünlüğünün kabul edildiğine

2. Avrupa'da bilime bakışın değişmesi ve bilim insanlarının düşüncelerini özgürce ifade edebilmesinden sonra aşağıdaki gelişmelerden hangisi gerçekleşmiştir?

- A) Bilim insanları yasalara uymamaya başladılar.
- B) Bilimsel çalışmalar hızlandı ve gelişti.
- C) Bilimsel çalışmalar yavaşladı.
- D) Bilim insanları daha sıkıntılı bir hayat yaşamaya başladılar.

3. II. Abdülhamit Han döneminde kurulan İttihat ve Terakki Cemiyeti, Meşrutiyetin yeniden ilanı için mücadeleye etti.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bu mücadelesi;

- I. Osmanlı demokrasisini geliştirmek
- II. Egemenlik anlayışını değiştirmek
- III. Mebuslar Meclisi'nin kapatılmasını sağlamak
- IV. Kanun-i Esasi'ye işlerlik kazandırmak
- V. Padişahın mutlak otoritesini güçlendirmek

gibi amaçlarından hangilerine yönelik olduğu söylenemez?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) III ve V
- D) II ve IV

4. İnsanlık tarihini ilgilendiren önemli olayları tarihçiler, tarih dersinin daha iyi anlaşılması için bölümlere ayırmışlardır. Fransız İhtilali de bu gelişmelerden biridir.

Aşağıdakilerden hangisi Yakınçağ'ın başlangıcı sayılan Fransız İhtilali'nin getirdiği ilkelerin evrensel nitelikli olduğunun göstergesidir?

- A) Getirdiği ilkelerin birçok ulusu etkilemesi
- B) Kısa sürede gerçekleştirilmiş olması
- C) Amerika İhtilalinden etkilenmiş olması
- D) Fransa'nın deniz aşırı sömürlere sahip olması

5. Osmanlı devletinde halk yönetime katılmak istemiş böylece toplumun bir kısmı padişaha baskı yaparak yönetime katılmak için bir takım faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nde halkın temsilcilerinin ilk kez padişahın yanında yönetime katılması ve anayasal düzene geçiş aşağıdaki hangi olayın sonucunda gerçekleşmiştir?

- A) I. Meşrutiyet
- B) II. Meşrutiyet
- C) Sened-i İttifak
- D) Tanzimat

6. Sanayileşmenin 19. yüzyılda kazandığı hız ve gelişen sömürgecilik faaliyetleri uluslararası diplomasi çalışmalarını engelledi. Bu gelişme Avrupa devletleri dışında da yayıldı. Devletler arasında bloklaşmalar oldu. Bu durum I. Dünya Savaşı'nın da başlamasına neden oldu.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Dünya barışı korunamamıştır.
- B) Ülkeler arası sorunlara çözümler yetersiz kalmıştır.
- C) Dünya güç dengesi sağlanmıştır.
- D) Devletler arası gruplaşmalar olmuştur.

1. Tanzimat Fermanı'nda,
- ▶ Müslüman, Hristiyan herkesin can ve mal güvenliğinin sağlanması
  - ▶ Herkesin kanun önünde eşit sayılması
  - ▶ Vergilerin kazanca göre alınması
  - ▶ Askerlik işlerinin belirli kurallara göre düzenlenmesi gibi kararlar alınmıştır.

Buna göre, Tanzimat Fermanı ile ilgili aşağıdaki-lerden hangisi söylenemez?

- A) Azınlık isyanlarının engellenmek istendiğine
- B) Herkesin kanun önünde eşit sayıldığına
- C) Ordunun bundan sonraki tüm savaşları kazandığına
- D) Vergilerin adil bir şekilde toplanmak istendiğine

2. İslahat Fermanı'nın aşağıdaki maddelerinden hangisi ile yabancıların Osmanlı ülkesindeki yaptırımlarını ve etkinliklerini arttırdığı söylenebilir?

- A) Gayrimüslimler nakdi bedel ödeyerek askerlikten muaf olabilecek
- B) Vergiler herkesin gelirine göre toplanacak
- C) Yabancı uyruklular vergilerini ödemek koşuluyla mal mülk sahibi olabilecek
- D) Mahkemeler açık olarak yapılacak, herkes kendi dinine göre yargılanacak

3. I. Meşrutiyet'in ilanı ile halkın seçtiği Hristiyan, Musevi ve Müslümanlardan oluşan Mebuslar Meclisi kuruldu. Ayrıca üyelerini doğrudan doğruya padişahın seçtiği Ayan Meclisi de vardı.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Halk padişahın yanında yönetime katılmıştır.
- B) Halk yönetime tamamen egemen olmuştur.
- C) Ayan Meclisi'nin varlığı demokrasi ile tam olarak bağdaşmamaktadır.
- D) Padişahın otoritesi devam etmektedir.

4. 1876'da kabul edilen Kanun-i Esasi'ye göre, "Hükümet padişaha karşı sorumlu" iken II. Meşrutiyet'in ilanı ile yapılan değişiklikle "Hükümet meclise karşı sorumlu" hale getirilmiştir.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Demokratikleşme yolunda önemli bir adım atılmıştır.
- B) Padişahın yetkileri kısıtlanmıştır.
- C) Meclisin gücü kısıtlanmıştır.
- D) Hükümet Padişah'a bağımlı kalmadan çalışmalarını sürdürmüştür.

5. 19. yüzyıl boyunca Avrupa'da sanayileşme hız kazandı. Avrupalı devletler, sanayileri için gerekli olan ham maddeyi bulmada ve ürünlerini satabilecekleri pazarları elde etmede birbirleriyle yarıştılar. Birbirlerine üstünlük kurabilmek için silahlanmaya hız verdiler.

Bu gelişmelerin aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

- A) Sömürgeciliğin sona ermesine
- B) Milliyetçilik akımının ortaya çıkmasına
- C) I. Dünya Savaşı'nın başlamasına
- D) Uluslar arası sorunların barışçı yollarla çözülmesine

1. Sanayi inkılabıyla beraber birçok gelişme ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılabı ile ortaya çıkan sonuçlardan biri değildir?

- A) Ham madde ihtiyacının artması
B) Ticaretin uluslararası alanda gelişmesi
C) İşçi sınıfının ortaya çıkması
D) Mutlak krallıkların kurulması

2. I. Sömürgecilik hareketlerinin yaygınlaşması
II. Birinci Dünya Savaşının çıkması
III. Ticaretle uğraşan burjuva sınıfın ortaya çıkması

Yukarıdakilerden hangileri, Sanayi İnkılabı'nın gerçekleşmesiyle ortaya çıkan ham madde ve pazar ihtiyacındaki artışın sonuçları arasında yer alır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III

3. Osmanlı Devleti'nin dağılma döneminde yaşanan bazı gelişmelerde hem ülke içindeki hem de ülke dışındaki etkenlerin büyük rol oynadığı görülmüştür.

- I. Tanzimat Fermanı
II. Islahat Fermanı
III. I. Meşrutiyet
IV. II Meşrutiyet

Yukarıdaki gelişmelerden hangilerinin ilan edilmesinde Avrupalı devletlerin İstanbul Konferansı'nda Osmanlı Devleti aleyhine karar almalarını engellemek amaçlanmıştır?

- A) Yalnız III
B) Yalnız IV
C) II ve IV
D) III ve IV

4. **Aşağıdakilerden hangisi, 1789 tarihinde meydana gelen Fransız İhtilali'nin sonuçları arasında yer almaz?**

- A) Yeni Çağ bitti, Yakın Çağ başladı.
B) Milliyetçilik akımı dünyaya yayıldı.
C) Avrupa'da eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramlar ortaya çıktı.
D) Avrupa'da ilk kez monarşi ile yönetilen devletler ortaya çıktı.

5. 20. yy. Osmanlı Devleti için çok zor geçmiş bir yüzyıldır. Osmanlı Devletini kurtarmak için devlet adamları bir takım önlemler olarak Osmanlı'yı kurtarmak istemişlerdir.

Buna göre,

- I. Islahatlar yapılmış
II. Denge politikası izlenmiş
III. Avrupadaki uygulamalar örnek alınmış

Aşağıdakilerden hangisinde Osmanlı Devletini kurtarmak için yapılan faaliyetler bir arada verilmiştir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I, II ve III

Osmanlı Devleti'nin Son Dönemi'nde Fikir Akımları

- Selanik şehrinin bulunduğu balkanlar Sırp, Bulgar, Ermeni ve Rum gibi azınlıkların yaşadığı bir bölgeydi. Bu uluslar Fransız İhtilali'nin getirdiği Milliyetçilik akımının etkisi ve dış devletlerin kışkırtmasıyla isyan ederek Osmanlı Devletinden ayrılıp bağımsız devlet kurmak istemişlerdi. Osmanlı aydınları Fransız İhtilali'nin getirdiği bu çatışma ortamına son vermek ve Osmanlı Devletini içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için çeşitli fikir akımları ileri sürmüşlerdir.
- Bu fikir akımları; Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık (Ümmetçilik) ve Türkçülük'tür.
- ▶ **Batıcılık:** Batıyı örnek alarak ilerlemeyi amaçlar.
- ▶ **Osmanlıcılık:** Din, dil, ırk ayırt etmeden herkesi Osmanlı vatandaşı bilinciyle bir araya getirme fikridir. Balkan Savaşları sırasında balkan milletlerinin Osmanlı Devleti'ne savaş açmasıyla bu fikir akımı önemini kaybetmiştir.
- ▶ **İslamcılık:** Ulus farkı olmaksızın, bütün müslümanları halife etrafında toplamayı amaçlar.
- ▶ **Türkçülük (Turancılık):** Türk topluluklarını biraraya getirmeyi amaçlar. Milli mücadelenin kazanılmasında etkili olmuştur.

Not:

- ▶ Mustafa Kemal Türkçülük ve Batıcılık fikir akımlarından etkilenmiştir.
- ▶ Bu fikir akımlarının hiçbiri Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını engelleyememiştir.
- ▶ Atatürk'ün doğup büyüdüğü Selanik şehri çok uluslu bir yapıya sahipti. Selanikte farklı milletlerin bir arada yaşaması şehrin zengin bir kültüre sahip olmasını sağlamıştır. Selanik şehri aydınların yaşadığı çeşitli dergi ve gazetelerin çıkarıldığı bir yerdi. Bu özellikler Atatürk'ün farklı fikirlere saygılı olmasını ve aydın fikirli biri olarak yetişmesini sağlamıştır.
- ▶ Atatürk'ün fikri zenginliğinin ve ufkunun gelişmesinde çocukluğunu geçirdiği Selanik şehrinin olumlu katkısı olmuştur.

isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki ifadelerdeki boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.

1.	Selanik'te 19.yy'a kadar devam eden huzur ve istikrar ortamı .....'nin ortaya çıkardığı ..... akımının etkisiyle çatışma ortamına sürüklenmiştir.
2.	Osmanlı Devleti'ni parçalanmaktan kurtarmak amacıyla Osmanlı aydınları bazı çareler aramış bunun sonucunda yeni fikir akımları ortaya çıkmıştır. Bunlar; Osmanlıcılık, İslamcılık, Batıcılık, ve .....'tür.
3.	..... fikir akımına göre Osmanlı Devleti'ndeki tüm milletler bir "Osmanlı Vatandaşlığı" duygusu ile Osmanlı milleti haline getirilmelidir. Böylece devlet içindeki değişik milletlerin ayaklanmaları önlenmiş olacaktır.
4.	..... fikir akımına göre devletin parçalanmasını engellemek için Müslüman milletler Osmanlı halifesinin liderliğinde tek bir çatı altında birleşmelidir.
5.	..... fikir akımı Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmaktan geçtiğini savunan fikir akımıdır.
6.	..... fikir akımı Osmanlı Devleti içinde yaşayan Türkleri milli bir duygu ile bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. Balkan Savaşlarından sonra Osmanlıcılık akımının zayıflaması ile Osmanlı yönetimine hakim olan düşünce akımıdır. Bu fikir akımı Milli Mücadelenin başarıya ulaştırılmasında ve Türk Devleti'nin kuruluşunda önemli rol oynamıştır.

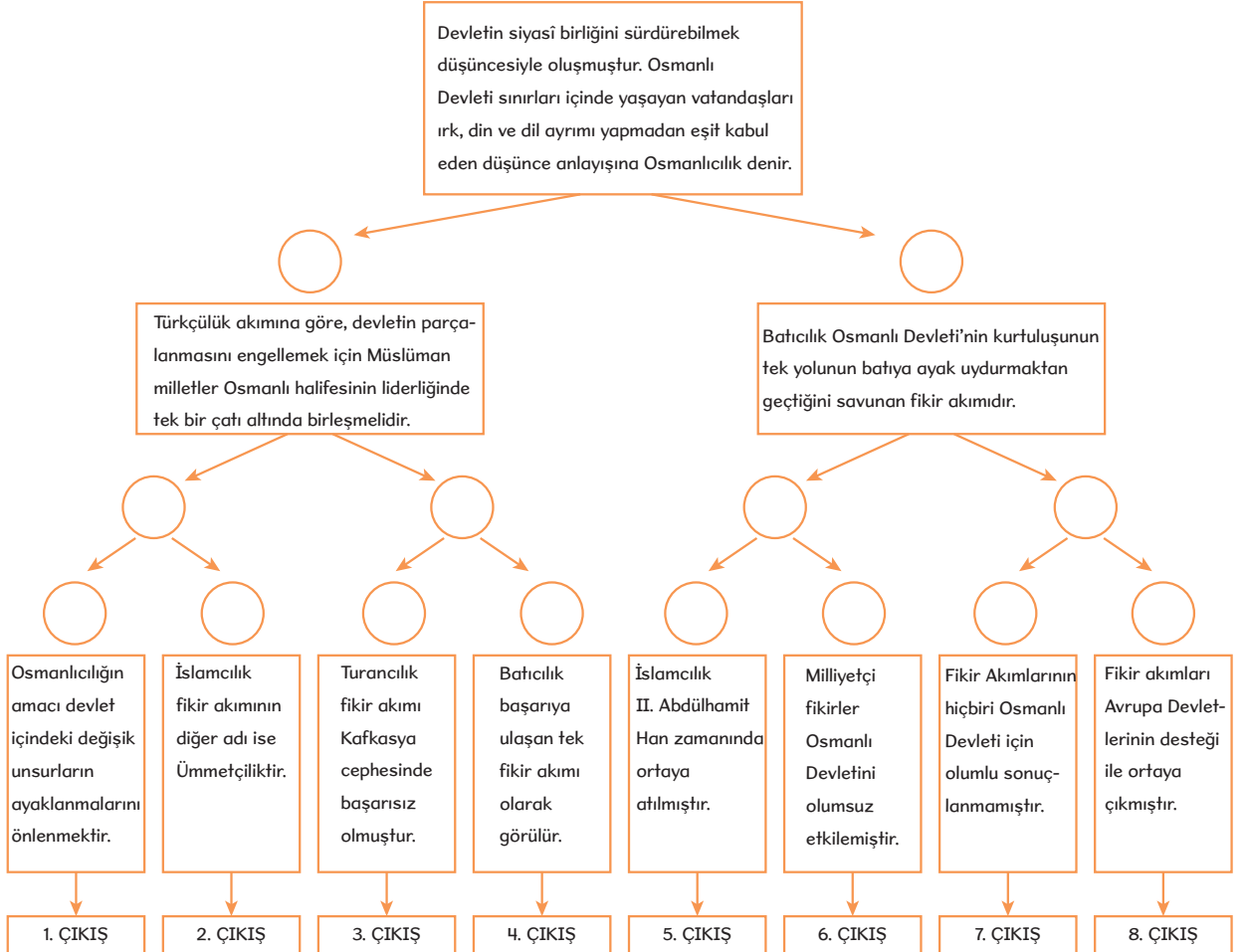
ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki ifadelerde doğru olanların yanına D yanlış olanların yanına Y koyunuz.

		D	Y
1.	Osmanlı Devleti çok uluslu yapıya sahip bir devlettir.		
2.	Osmanlı Devletini kurtarmak için ortaya atılan fikir akımları amacına ulaşmıştır. Osmanlı Devleti yıkılmaktan kurtulmuştur.		
3.	Osmanlı Devleti Fransız ihtilalinin getirdiği Milliyetçilik akımından olumsuz yönde etkilenmiştir.		
4.	Osmanlı Devleti'nin Fransız İhtilali'nin getirdiği Milliyetçilik akımından olumsuz yönde etkilenmesinin nedeni çok uluslu bir yapıya sahip olmasıdır.		
5.	Türk milletini bir araya getirerek Osmanlı Devleti'nin kurtulacağına inanan aydınların oluşturduğu fikir akımına Türkçülük denir.		
6.	Osmanlıyı kurtarmak için ortaya atılan fikir akımları başarıya ulaşamamıştır.		

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki şemada verilen ifadeler doğru (D) veya yanlış (Y) olarak değerlendirilip sürekli doğru (D) olan şema takip edildiğinde hangi çıkışa ulaşılır?

1. 19. yy'da Osmanlı Devleti'nin kötü gidişini engellemek amacıyla çeşitli fikir akımları ortaya çıkmıştı. Bu fikir akımları; Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık'tı. Bu fikir akımlarının hiçbirisi Osmanlı Devletini yıkılmaktan kurtaramamıştır.

Osmanlı Devletinin çöküşünü engellemek amacıyla ortaya atılan düşünce akımlarından hangileri Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığını kazanmasında ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda etkili olmuştur?

- A) Osmanlılık - Türkçülük
B) Türkçülük - İslamcılık
C) Batıcılık - Osmanlılık
D) Türkçülük - Batıcılık

2. Atatürk'ün doğduğu yıllarda Avrupa'da Sanayi İnkılabı'nın ve Fransız İhtilali'nin sonuçları iyice kendini hissettirmeye başlamıştı. Osmanlı Devleti de Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçilik akımından olumsuz şekilde etkilenmişti.

Bu bilgilere dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Avrupa devletlerinin askeri olarak zayıfladığına
B) Avrupa'da ekonomik ve siyasi değişimlerin yaşandığına
C) Milliyetçilik akımının güç kaybettiğine
D) Gelişmelerden Osmanlı Devleti'nin olumlu etkilendiğine

3. Mustafa Kemal'in doğduğu ve büyüdüğü Selanik'te Türkler ile birlikte Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi ve Ermeniler de yaşıyordu. Yani Osmanlı Devleti gibi onun bir şehri olan Selanik de çok uluslu bir yapıya sahipti.

Selanik'in bu durumunun Mustafa Kemal'e aşağıdakilerden hangisini kazandırdığı savunulabilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin etnik ve kültürel yapısı hakkında bilgi sahibi olmayı
B) Askerlik mesleğinde yeni gelişmeleri takip etmeyi
C) Çeşitli kurumlarda önemli görevler üstlenmeyi
D) Avrupa devletleri arasındaki ilişkileri öğrenmeyi

4. **Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşumunda önemli rolü olan Selanik için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Ayrılkı ayaklanmaların yaşandığı bir şehirdir.
B) Selanik, Osmanlı Devleti'nin batıya açılan kapısı gibidir.
C) Rumlar, Yahudiler ve Türkler birlikte yaşamışlardır.
D) Selanik, zaman içinde Osmanlı Devleti'ne başkentlik de yapmıştır.

5. Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin çöküşünde etkili olan olayların yoğunlaştığı Rumeli'nin en önemli kenti olan Selanik'te büyüdü. Bu bölgede sık sık ayrılkı ayaklanmalar çıkıyordu. Ayrıca Hristiyan - Müslüman - Yahudi çatışmaları yaşanıyordu. Bölgedeki olaylarda güçlü devletlerin kendi çıkarlarını koruma istekleri açıkça görülüyordu.

Bu olayların içinde büyüyen Mustafa Kemal ilerde ülkesinin geleceği ile ilgili kararlar alırken aşağıdakilerden hangisine önem verilmesi gerektiğini kavramıştır?

- A) Büyük devletlerin isteklerine
B) Her koşulda diplomasiyi kullanarak olayları çözmeye
C) Sorunları her zaman askeri güç yoluyla çözmeye
D) Gerçekçi ve sağduyulu olmaya

6. Bazı aydınlar ve halktan ileri gelenler Osmanlı'nın çökmemesi için bazı düşünce akımları geliştirmişlerdir. Bunlardan, Tüm Osmanlı'daki insanlara eşit haklar tanımayı amaçlayan akım ...I... , Türk topluluklarını bir araya getirmeyi amaçlayan fikir akımı ...II... , Osmanlı'nın kurtuluşunu Avrupa'ya bağlayan düşünce akımı ...III... , tüm Müslümanları halifenin bayrağı altında toplama fikrine ise ...IV... denir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerlere hangileri getirilmelidir?

	I	II	III	IV
A)	Osmanlılık	Türkçülük	Batıcılık	İslamcılık
B)	İslamcılık	Batıcılık	Osmanlılık	Osmanlılık
C)	Osmanlılık	İslamcılık	Batıcılık	Türkçülük
D)	İslamcılık	Türkçülük	Batıcılık	Osmanlılık

1. Osmanlı devletinin son dönemlerinde aydınlar devletin kötüye gidişini durdurmak için ortaya çeşitli fikir akımları atmışlardır. Bu fikir akımlarından hiçbiri Osmanlı'yı yıkılmaktan kurtaramamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu fikir akımlarından biri değildir?

- A) Osmanlıcılık B) Batıcılık
C) İslamcılık D) Milliyetçilik

2. Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti. Bu durum Osmanlı Devletini oluşturan halklar için birçok alanda zenginlik anlamına gelmekteydi. Ancak 18-19. yy'a gelindiğinde bu durum Osmanlı Devleti'nde çeşitli olumsuzluklara neden oldu.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun olumsuz sonuçlarından biridir?

- A) Zengin bir kültürel yapının oluşması
B) Hoşgörü ortamının bulunması
C) Halkın barış içinde yaşaması
D) Devlete karşı isyanların çıkması

3. Atatürk'ün çocukluk dönemini geçirdiği Selanik şehrinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi şehirde farklı kültürlerin bir arada yaşadığına kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Çok uluslu yapıya sahip olması
B) İşlek bir limana sahip olması
C) Askeri okulların bulunması
D) Avrupa ile demiryolu bağlantısının olması

4. Selanik, Rumeli'de yer alan bir Osmanlı kentiydi. Limanıyla Ege Denizi'ne açılan şehir, Osmanlı'nın Avrupa ile ticaretinde önemli bir konuma sahipti. Selanik; Üsküp, Belgrat, Manastır ve İstanbul'a demir yolu ile bağlanmıştı.

Bu özellikler Selanik'te aşağıdakilerden hangisinin gelişmesine katkı sağlamış olamaz?

- A) Sosyal Hayatın
B) Merkezi Otoritenin
C) Ekonomik faaliyetlerin
D) Kültür düzeyinin

5. Atatürk'ün doğduğu yıllarda Avrupa'da Sanayi İnkılabı'nın ve Fransız İhtilali'nin sonuçları iyice kendini hissettirmeye başlamıştı. Bu durumdan Sanayi İnkılabı'nı yaşamayan ve çok uluslu bir yapıya sahip olan devletler olumsuz yönde etkilendiler.

Bu bilgilere dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupa devletlerinin askeri olarak zayıfladığına
B) Avrupa'da ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda değişimlerin yaşandığına
C) Milliyetçilik akımının güç kaybettiğine
D) Gelişmelerden Osmanlı Devleti'nin olumlu etkilendiğine

6. Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin çöküşüne yol açan olayların yoğunlaştığı, Balkanlar'ın en önemli kentlerinden birisi olan Selanik'te büyümüştür. Selanik jeopolitik konumu nedeniyle ekonomik, siyasi ve kültürel bakımdan çevre ülkelerden kolayca etkileniyordu. Batıda gelişen yeni düşünceler Osmanlı ülkesine ilk önce buradan giriyordu. Ayrıca bölgede Fransız İhtilali'nin etkisiyle balkan milletlerinin ayrılıkçı ayaklanmaları da yaşanıyor.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Selanik Osmanlı'nın Avrupa'ya yakın olan bölgelerinden birisidir
B) Mustafa Kemal ülkenin içinde bulunduğu durumu görmekte ve yaşamaktadır.
C) Osmanlı ordusu döneminin en güçlü ordusudur.
D) Batıda ortaya çıkan yeni fikirler Osmanlı'yı etkilemektedir.

7. Mustafa Kemal'in doğduğu Selanik;

- ▶ Osmanlı'nın Avrupa ile ticaretinde önemli bir konuma sahiptir.
- ▶ Türklerle birlikte Sırp, Bulgar, Yahudi, Ermeni ve Rumların yaşadığı bir bölgedir.
- ▶ Türkçe, Rumca, İbranice, Bulgarca yayınlanan resmi vilayet gazetesinin yanı sıra Avrupa'da çeşitli dillerde basılan kitapların okunabildiği gelişmiş bir şehirdir.

Selanik'in bu özelliklerinin Mustafa Kemal'de aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenemez?

- A) Demokrasi yönetimini benimsemesine
B) Fikri zenginliğinin ve ufkunun gelişmesine
C) Askerlik mesleğine önem vermesine
D) Ticaretle uğraşma fikrinin oluşmasına

Mustafa Kemal'in Çocukluk Döneminde Eğitim ve Fikir Hayatının Gelişimi

- Mustafa Kemal'in eğitim hayatına başladığı yıllarda Osmanlı Devletinde çeşitli okullar mevcuttu, yani eğitim öğretim birliği yoktu. Geleneksel ve dini eğitim veren okulların yanında modern eğitim veren okullar da vardı.
- Mustafa Kemal modern eğitim veren okullardan mezun olmuştur. Buradaki bazı öğretmenleri O'nun kişilik özelliklerinin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır.
- Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinin oluşumunu etkileyen öğretmenleri şunlardır;
  - ▶ Şemsi Efendi ilkokulundaki; Şemsi Efendi
  - ▶ Askeri Rüştiye'deki matematik öğretmeni Mustafa Bey ve Fransızca öğretmeni Nakiyüddin Bey
  - ▶ Askeri İddadi'deki Tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bey ve Edebiyat öğretmeni Mehmet Asım bey
  - ▶ Harp okulunda Fransızca öğretmeni Necip Asım Bey ve Talim öğretmeni Rahmi Paşa gibi.

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Kişiler ve Olaylar

- Dönemin Vatan Sevgisi ve Milliyetçi yönü öne çıkmış Namık Kemal, Ziya Gökalp, Tevfik Fikret ve Mehmet Emin Yurdakul gibi Türk düşünürler.
- J.J. Rousseau (Russo) ve Voltaire gibi Fransız düşünürler
- Fransız İhtilali ve getirdiği sonuçlar
- Osmanlı Devleti'nin 1897 yılında Mustafa Kemal Askeri İddadi'de iken yaptığı Türk-Yunan Savaşı
- Osmanlı Devleti'nin Sanayi İnkılabını yapamamaya Avrupa Devletlerinin gerisinde kalması ve içinde bulunduğu olumsuz durumlar gibi gelişmeler de Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşumunda etkili olmuş olaylardır.

isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet isabet

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki ifadelerdeki boşlukları uygun kavramlarla doldurunuz.

1. Mustafa Kemal'in Askeri İddadi'de okurken Tarihe ilgi duymasını sağlayan öğretmeni ..... dir.
2. Mustafa Kemal'in Askeri İddadi'de okurken edebiyata ilgi duymasının sağlayan arkadaşı ..... dir.
3. Mustafa Kemal'in fikir hayatının geliştiği ve Harp akademisini bitirdiği şehir ..... dur.
4. Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında etkili olan Türkçülüğün Esasları adlı kitabıyla tanınan Türk düşünür ..... tir.
5. Mustafa Kemal'e Askeri Rüştiye'de "Kemal" adını veren öğretmen ..... dir.
6. Mustafa Kemal'i ..... ve Voltaire gibi Fransız düşünürler de etkilemiştir.
7. Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında 1897 yılında çıkmış ..... savaşının da etkisi olmuştur.
8. Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşmasında etkili olan öğretmenlerden biri Şemsi Efendi ilkokulundaki ..... dir.
9. Mustafa Kemal'in askerlik hayatına başladığı ilk okulu ..... dir.
10. Mustafa Kemal'in Askeri İddadi'yi okuduğu şehir ..... dir.